SUOMEN AKATEMIA

19.5.2022

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta

Viite: Pyyntö 10.5.2022 asiantuntijakuulemiseen 20.5.2022 ja kirjallinen asiantuntijalausunto
Asia: VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026.
Teema: Tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus

Pyydettynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavan.

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta sisältää monia hyvin perusteltuja linjauksia tutkimusrahoituksen suhteen. Tutkimusrahoituksen kääntäminen nousevalle uralle on erittäin tärkeää niin tieteen ja korkeakoulutuksen kuin elinkeinoelämän uudistumisen näkökulmista.

Suomen Akatemia pitää erittäin tärkeinä sellaisia menettelyjä, joilla voidaan kehittää koko TKI-sektoria tasapainoisesti ja varmistaa T&K-rahoituksen ennustettavuus yli hallituskausien huolehtien siitä, että Suomen Akatemian rahoitustaso nousee 4 prosentin tavoitteen mukaisena.

Julkisen talouden suunnitelma tukee pyrkimystä nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä ja on siten linjassa sekä hallitusohjelman että tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatioiden tiekartan (ns. TKI-tiekartta) ja parlamentaarisen TKI-työryhmän tavoitteiden kanssa.

Selonteon mukaan vuonna 2023 T&K-panosten kokonaisuutta tultaisiin korottamaan 344 miljoonalla eurolla edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna. Lisäksi tutkimus- ja kehittämistoimintaa tuettaisiin selonteon mukaan vuodesta 2023 alkaen voimaantulevalla verotulojen lisävähennyksellä.

Suomen Akatemian tutkimushankevaltuutta korotettaisiin pysyvästi 146,5 miljoonaa euroa, minkä lisäksi vuodelle 2023 osoitettaisiin kertaluonteinen 10 miljoonan euron valtuus EuroHPC-toiminnan kansalliseen vastinrahoitukseen. Strategisen tutkimuksen myöntövaltuutta korotettaisiin 25 miljoonaa euroa edelliseen kehykseen verrattuna.

Nämä linjaukset ovat Suomen tieteen edistämiselle hyvin myönteisiä ja sopusoinnussa 4 % TKI-tavoitteen kanssa.

Suomen Akatemian myöntämä vertaisarviointiin perustuva kilpailtu rahoitus on keskeinen tekijä tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden kannalta ja osaavien ihmisten koulutuksen pohjana. Akatemian rahoituksesta noin 80 prosenttia kohdistuu hakemusten kansainvälisten vertaisarvioinnin kautta yliopistoille. Yliopistojen täydentävän rahoituksen tärkeimmät lähteet ovat Suomen Akatemia, Business Finland ja EU.

Suomen Akatemian kautta yliopistojen tutkimus- ja koulutustoimintaan kohdentuva rahoituslisäys vaikuttaa myös korkeimpaan opetukseen. Tutkimus on yliopistoissa opetuksen perustana, ja Suomen

SUOMEN AKATEMIA

Akatemian ja strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituksella toimivat tutkijat ovat opetuksessa merkittävässä roolissa sekä suoraan että epäsuorasti. Koulutus- ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden tuottama osaaminen uudistavat suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää.

Julkisen talouden suunnitelmassa ei esitetä Akatemian toimintamäärärahoihin korotusta. Akatemian omien toimintamäärärahojen taso on ollut useita vuosia liian matala toiminnan monipuolisuuteen ja kasvaneisiin tehtäviin nähden.

Business Finlandin TKI-avustusvaltuuden korotus pysyvästi 63 miljoonalla eurolla, sekä Business Finlandin vuoden 2023 valtuuksiin tehtävä veturiyritysrahoitukseen kohdennettu kertaluonteinen 60 miljoonan euron korotus ja käyttöön otettava 10 miljoonan euron valtuus uuteen alueellisen TKI-rahoituksen instrumenttiin, ovat tärkeitä päätöksiä ja vaikuttavat myönteisesti 4 % tavoitteen saavuttamiseen.

Selonteossa todetaan, että T&K-menojen nostamiseksi neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen ja tämän edellyttämiin valtion T&K-panosten lisäämiseen on kehysmenojen tasossa varattu määrärahaa tuleville vuosille (50 miljoonaa euroa vuonna 2024, 150 miljoonaa euroa vuonna 2025 ja 300 miljoonaa euroa vuonna 2026). Rahoituksen kohdentamisesta tullaan linjaamaan myöhemmin tulevien talousarvioiden ja julkisen talouden suunnitelmien yhteydessä, jolloin tarkistetaan myös toimista aiheutuvat vaikutukset valtuuksiin ja määrärahoihin.

Parlamentaarinen TKI-työryhmä esitti loppuraportissaan (13.12.2021) muun muassa T&K rahoituslakia, jolla voitaisiin kasvattaa T&K investointeja nostaen niitä kohti 4 prosentin tavoitetta vuoteen 2030 mennessä. Rahoituslain valmisteluun on keväällä 2022 asetettu työryhmä.

Tutkimus ja innovaatiotoiminta sekä koulutus kytkeytyvät toisiinsa monin tavoin. Tutkimus ja innovaatiotoiminta ovat TKI-toiminnan kaksi puolta, ja laadukas tutkimus on koulutuksen ja innovaatiotoiminnan perusta. Laadukkaan tutkimuksen tekeminen antaa ihmisille monipuolisen valmiuden tarttua uusiin mahdollisuuksiin ja hyödyntää muualla tehtyä tutkimusta. Innovaatiotoiminta luo menestyviä yrityksiä, uudistaa elinkeinoelämää ja antaa mahdollisuuden kestävään kasvuun

Suomi tarvitsee laadukasta tutkimusta, joka luo yhteiskunnan tarvitsemaa laveata osaamispohjaa. Tutkimuksen rahoituksessa tulee korostaa laatua ja tulee pitää huolta siitä, että riittävästi kilpailullista rahoitusta on käytettävissä myös aiheeltaan sitomattomaan tutkimukseen.

Pääjohtaja Paula Eerola

Johtaja Liisa Savunen